Tyskfagets udvikling gennem de sidste 10 år

En databaseret undersøgelse af tyskfagets udvikling 2012-22 i grundskolen, på ungdomsuddannelserne og på de videregående uddannelser

August 2023
NCFF

Tyskfagets udvikling gennem de sidste 10 år
– En databaseret undersøgelse af tyskfagets udvikling 2012-22 i grundskolen, på ungdomsuddannelserne og på de videregående uddannelser

1. udgave 2026
Copyright © 2023 Forfatterne & NCFF

Forfatter: NCFF

Indholdsfortegnelse

1. Introduktion 4

2. Status på tysk i grundskolen 5

2.1. Lovgrundlag for udbud af tysk i grundskolen 5
2.2. Andel af grundskoleelever med tysk på landsplan 5
2.3. Andel af grundskoleelever med tysk fordelt på skoletyper 6
2.4. Andel af grundskoleelever med tysk i et regionalt perspektiv 7
2.5. Andel af grundskoleelever med tysk som 3. fremmedsprog 8
2.6. Opsummering på tysk i grundskolen 9

3. Status på tysk på ungdomsuddannelserne 11

3.1. Lovgrundlag for udbud af tysk på de gymnasiale ungdomsuddannelser 11
3.2. Tysk på stx 12
3.3. Tysk på hhx 14
3.4. Tysk på hf, htx og eux 17
3.5. Opsummering på tysk på de gymnasiale ungdomsuddannelser 20

4. Status på tysk på erhvervsuddannelserne 21

4.1. Oplæring i udlandet (OPU) 21

5. Status på tysk på de videregående uddannelser 23

5.1. Tysk på læreruddannelsen 23
5.2. De humanistiske tyskuddannelser på universitetet 24
5.3. De erhvervssproglige tyskuddannelser på universitetet 27
5.4. Opsummering på tysk i de videregående uddannelser 31

6. Opsamling 32

7. Metoder og kilder 33

1. Introduktion

NCFF ønsker med denne statusrapport at give en databaseret status på tyskfaget på tværs af de uddannelsessektorer, hvor tysk udbydes som fag. Rapporten indeholder data på tysk i grundskolen, på ungdomsuddannelserne og på de videregående uddannelser igennem de sidste 10 år, og rapportens datamateriale kan dermed tegne et samlet billede af tyskfagets kvantitative status i det danske uddannelsessystem.

Rapporten er udarbejdet i foråret 2023, og hvor der er tilgængeligt datamateriale, dækker rapporten de 10 skoleår fra 2012/13 til 2021/22.

Sidst i rapporten findes et metode- og kildeafsnit, afsnit 7, hvor der er redegjort for rapportens metoder og datakilder.

2. Status på tysk i grundskolen

2.1. Lovgrundlag for udbud af tysk i grundskolen

Lovgrundlaget for tysk og fransk som 2. fremmedsprog i grundskolen fremgår af folkeskolelovens § 5, stk. 2: *"Undervisningen i 1.-9. klasse gives inden for 3 fagblokke og omfatter for alle elever: Tysk eller fransk på 5.-9. klassetrin, jf. dog stk. 3. Hver skole skal udbyde tysk og kan udbyde fransk"*. (https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/1887)

Alle grundskoler **skal** således udbyde tysk, mens de **kan** udbyde fransk.

Tysk udbydes i grundskolen som 2. fremmedsprog i 5. – 9. klasse med et vejledende timetal på 390 timer. Dette vejledende timetal gælder elever, der er påbegyndt tyskundervisning i 5. klasse i skoleåret 2020/21 og senere. For elever, der er påbegyndt tyskundervisningen i 5. klasse i skoleåret 2019/20 og tidligere, gælder et vejledende timetal på 360 timer over de fem skoleår.

Tysk kan også udbydes i grundskolen som valgfag som 3. fremmedsprog i 7. – 9. klasse med et vejledende timetal på 240 timer for elever, der har fransk som 2. fremmedsprog. Både tysk som 2. og 3. fremmedsprog kvalificerer til at vælge fortsættertysk på ungdomsuddannelsesniveau.

2.2. Andel af grundskoleelever med tysk på landsplan

Det er de af skolerne indberettede karakterdata, der udgør grundlaget for opgørelsen af andelen af grundskoleelever i 9. klasse, der har tysk som 2. fremmedsprog. For en nærmere gennemgang af udregningen bag andelen af grundskolelever med tysk, se metodeafsnittet bagerst i rapporten.

Andelen af elever i grundskolen med tysk i 9. klasse i de enkelte skoleår i perioden kan ses i diagram 1.

Diagram 1 – andelen af elever i grundskolens 9. klasse med tysk som 2. fremmedsprog

Andelen af elever med tysk som 2. fremmedsprog i grundskolen er steget med knap 5 procentpoint i perioden fra 80,6 % i skoleåret 2012/13 til 85,4 % i skoleåret 2021/22. En stor del af forklaringen på denne stigning er folkeskolereformen fra 2013, der ud over fremrykningen af sprogstarten for tysk og fransk fra 7. til 5. klasse gjorde andet fremmedsprogsfag, der tidligere var defineret som et tilbudsfag, obligatorisk fra skoleåret 2014/15.

2.3. Andel af grundskoleelever med tysk fordelt på skoletyper

Som man kan se ud af diagram 2, er der kun meget små forskelle i andelen af elever i 9. klasse med tysk på grundskolens tre største skoletyper: folkeskoler, efterskoler og friskoler og private grundskoler.

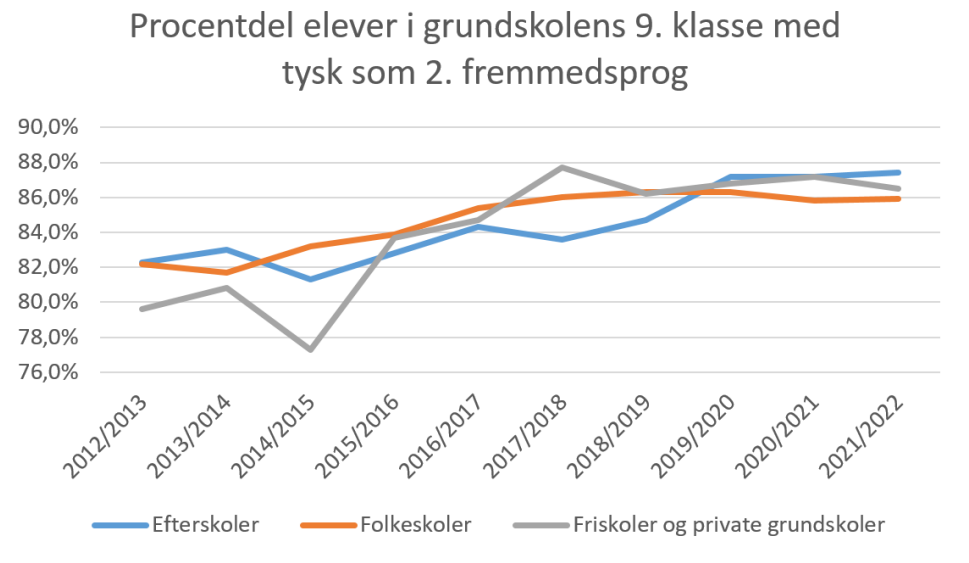

Diagram 2 – andelen af elever i grundskolens 9. klasse med tysk som 2. fremmedsprog fordelt på skoletyper

2.4. Andel af grundskoleelever med tysk i et regionalt perspektiv

Hvis vi ser på andelen af elever i grundskolens 9. klasse med tysk i et regionalt perspektiv, så ligger fire af de fem regioner meget tæt på hinanden, mens én ligger markant lavere. Andelen af elever med tysk i grundskolens 9. klasse er størst i de tre regioner i Jylland, hvor Region Syddanmark har den største andel. Andelen er mindst i Region Hovedstaden.

Andelen af elever i grundskolens 9. klasse i de fem respektive regioner kan ses herunder i diagram 3.

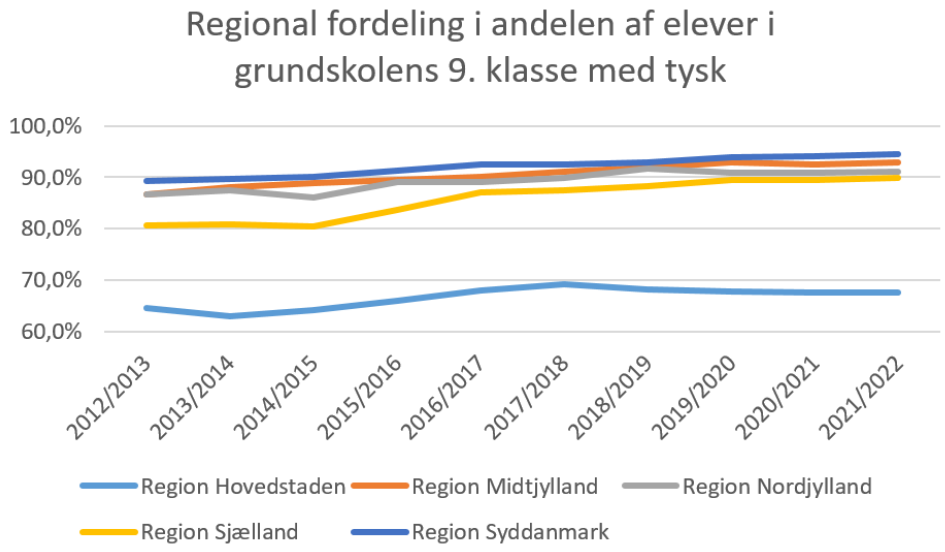

Diagram 3 – andelen af elever i grundskolens 9. klasse med tysk som 2. fremmedsprog fordelt på regioner

Andelen af elever med tysk i grundskolens 9. klasse i skoleåret 2021/22 i de fem regioner fremgår af nedenstående tal:

- Region Hovedstaden: 67,6 %
- Region Midtjylland: 92,9 %
- Region Nordjylland: 91,0 %
- Region Sjælland: 89,9 %
- Region Syddanmark: 94,6 %

Tallene skal ses i sammenhæng med, hvor stor en andel af eleverne i de respektive regioner, der har fransk som 2. fremmedsprog. Her er Region Hovedstaden topscorer med 28,7 % af eleverne i skoleåret 2021/22.

2.5. Andel af grundskoleelever med tysk som 3. fremmedsprog

Som det blev beskrevet i afsnit 2.1., så kan tysk i grundskolen også udbydes som 3. fremmedsprog i 7. – 9. klasse.

Andelen af elever i grundskolens 9. klasse med tysk som 3. fremmedsprog fremgår af diagram 4

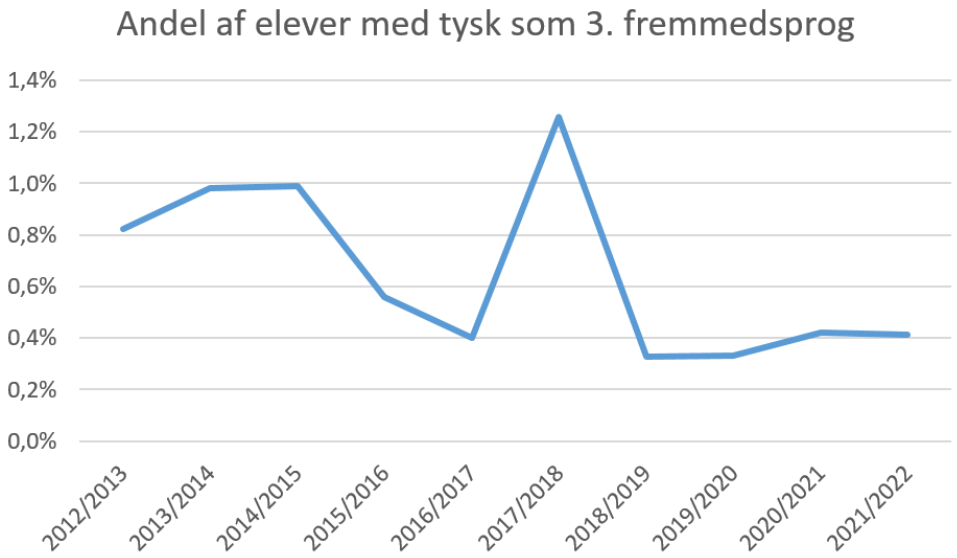

Diagram 4 – andelen af elever i grundskolens 9. klasse med tysk som 3. fremmedsprog

Andelen af elever i grundskolens 9. klasse med tysk som 3. fremmedsprog er faldet igennem perioden, og den var på 0,4 % i skoleåret 2021/22.

Det er sandsynligt, at det nye toårige praksisfaglige valgfag med eksamen i 8. klasse, der blev indført fra skoleåret 2019/2020, har bidraget til tilbagegangen for tysk som 3. fremmedsprog, da det praksisfaglige valgfag har stor betydning lokalt for planlægningen og skemalægningen af valgfag i udskolingen. Men som det ses af diagram 4, var nedgangen for tysk som 3. fremmedsprog dog i fuld gang allerede inden tilkomsten af det praksisfaglige valgfag. Andelen af elever med tysk som 3. fremmedsprog er størst i Region Syddanmark.

2.6. Opsummering på tysk i grundskolen

Andelen af elever i 9. klasse med tysk som 2. fremmedsprog er gået frem i de sidste 10 år, således at der i skoleåret 2021/22 var 85,4 % af grundskoleeleverne i 9. klasse, der havde tysk som 2. fremmedsprog. Hertil kommer så 0,4 % af eleverne med tysk som 3. fremmedsprog, således at samlet set 85,8% af eleverne i grundskolernes 9. klasse havde tysk i skoleåret 2021/22.

Der er kun meget små forskelle i andelen af elever med tysk på tværs af de tre største grundskoletyper, folkeskole, efterskole og privat og friskole.

Den største andel af grundskoleelever med tysk som 2. fremmedsprog findes i Region Syddanmark med 94,6 % af eleverne i 9. klasse i skoleåret 2021/22, mens den laveste andel findes i Region Hovedstaden, hvor 67,6 % af eleverne i 9. klasse i skoleåret 2021/22 havde tysk som 2. fremmedsprog.

Andelen af elever med tysk som 3. fremmedsprog har været faldende igennem perioden, og i skoleåret 21/22 havde 0,4 % af eleverne i 9. klasse i grundskolen tysk som 3. fremmedsprog.

3. Status på tysk på ungdomsuddannelserne

3.1. Lovgrundlag for udbud af tysk på de gymnasiale ungdomsuddannelser

På både hhx og stx er det obligatorisk for eleverne at have 2. fremmedsprog, og tysk kan på begge gymnasiale retninger udbydes som enten fortsættersprog eller som begyndersprog.

På htx er det ikke et krav for eleverne at have et 2. fremmedsprog, men institutionerne skal dog udbyde mindst et fortsættersprog på mindst c-niveau som valgfag.

Ift. hf er det et krav, at den udbydende institution udbyder mindst et fortsættersprog på B-niveau som valgfag. Det er med den seneste gymnasiereform kun muligt for hf-elever at vælge fremmedsprog på A-niveau, hvis de har valgt den udvidede fagpakke (hf med overbygning).

Eux, der er en kombination af en erhvervsuddannelse og en studentereksamen, startede som en forsøgsordning i skoleåret 2010/11 for erhvervsuddannelser på bygge- og anlægsområdet. Fra 2015 har det været muligt at tage en merkantil eux. Under den merkantile eux-model hører fem uddannelser: Detailhandelsuddannelsen med specialer - Erhvervsuddannelsen til eventkoordinator - Finansuddannelsen - Handelsuddannelsen med specialer - Kontoruddannelsen med specialer

Til hver af disse fem uddannelser hører en uddannelsesbekendtgørelse, og de gymnasiale fag for den enkelte merkantile eux-uddannelse fremgår af uddannelsesbekendtgørelserne. 2. fremmedsprogsfag som f.eks. tysk kan indgå som fag i det studiekompetencegivende forløb på den merkantile eux.

3.2. Tysk på stx

3.2.1. Andel af stx-studenter med tysk samlet set

Da der kun er meget få elever på stx, der har fortsættertysk på C-niveau (89 stx-studenter i 2022 svarende til 0,4 % af den samlede gruppe af stx-studenter), er studenter med fortsættertysk på C-niveau ikke talt med i nedenstående beregninger. Der har de sidste 5 år ikke været stx-studenter med begyndertysk på A-niveau, og i perioden 2013-2018 var der i alt kun 44 stx-studenter med begyndertysk på A-niveau, hvorfor disse heller ikke er talt med i nedenstående tal.

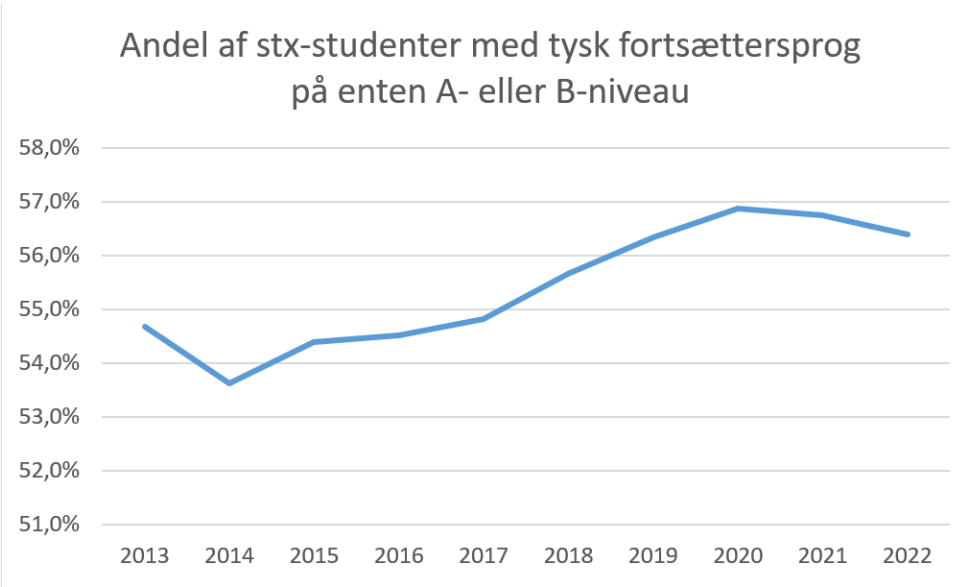

Diagram 5 – andelen af stx-studenter med fortsættertysk på enten A- eller B-niveau

Samlet set er andelen af stx-studenter med tysk fortsættersprog på enten A- eller B-niveau steget med knap to procentpoint fra 54,7 % i 2013 til 56,4 % i 2022. I alt dimitterede 14.270 stx-studenter med fortsættertysk på enten A- eller B-niveau 2022.

3.2.2. Andel af stx-studenter med tysk fordelt på niveauer

Bag den samlede stigning i andelen af stx-studenter med tysk fortsættersprog gemmer der sig en markant forskydning mellem andelen af stx-studenter med henholdsvis B- og A-niveau.

Andelen af stx-studenter med tysk på B-niveau er tydeligt steget i perioden. Hvor der i 2013 var 46,2 % af stx-studenterne, der dimitterede med tysk på fortætter B-niveau, så er tallet 10 år senere i 2022 steget med 5,5 procentpoint til 51,7 %.

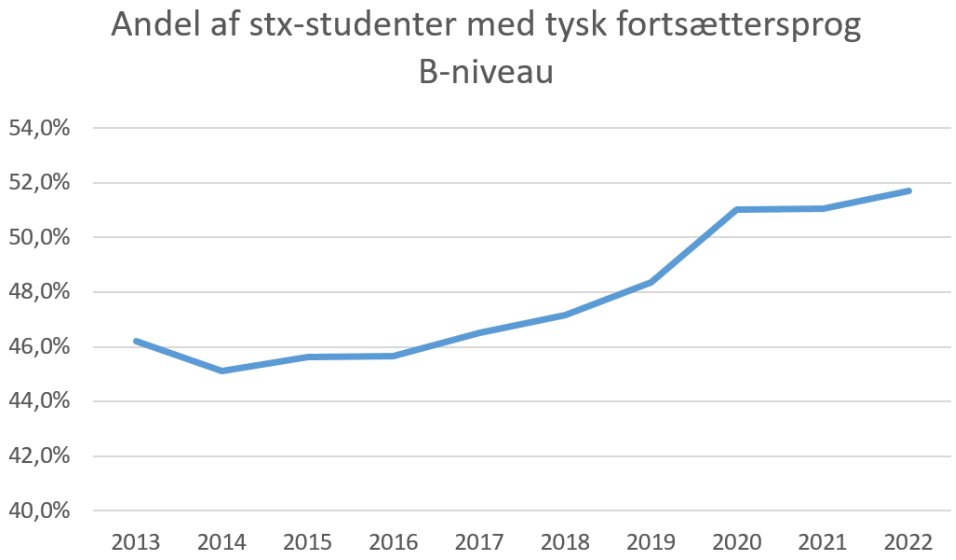

Diagram 6 – andelen af stx-studenter med fortsættertysk på B-niveau

Samtidigt med at andelen af stx-studenter med tysk fortsættersprog på B-niveau er steget de sidste 10 år, så er andelen af stx-studenter med tysk fortsættersprog på A-niveau faldet markant.

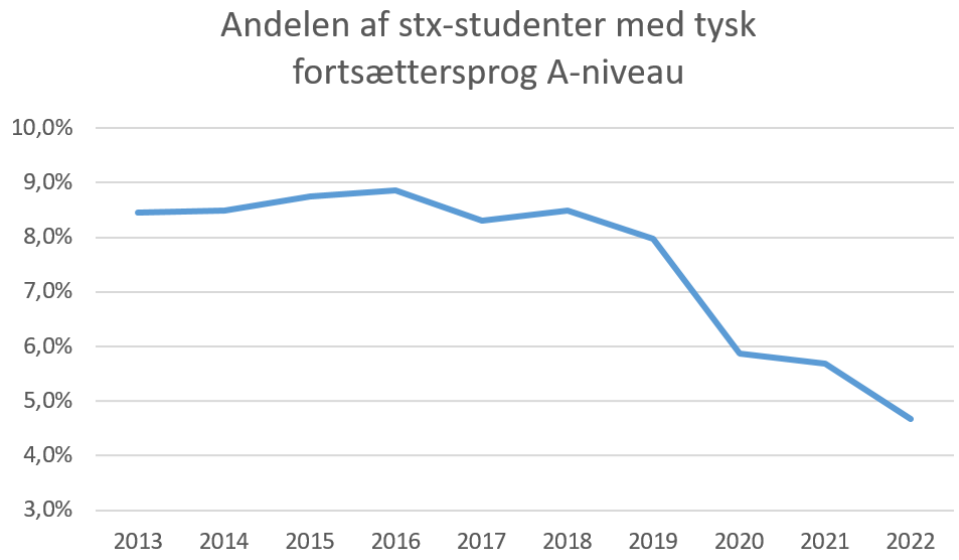

Diagram 7 – andelen af stx-studenter med fortsættertysk på A-niveau

Det største fald i andelen af stx-studenter med fortsættertysk på A-niveau over et enkelt år sker fra 2019 til 2020. Hvor der i 2019 var 8,0 % af stx-studenterne, der dimitterede

med fortsættertysk på A-niveau, så faldt dette tal til 5,9 % i 2020. Det er sidenhen faldet yderligere til 4,7 % i 2022 og dermed næsten halveret i perioden.

2020 er året, hvor den første stx-årgang på den nye gymnasiereform dimitterede, og der er ingen tvivl om, at gymnasiereformen fra 2017 udgør en væsentlig del af forklaringen på det markante fald af andelen af stx-studenter med fortsættertysk på A-niveau. Et tilsvarende fald ses også for fransk fortsættersprog på A-niveau på stx. Andelen af stx-studenter med tysk fortsætter på A-niveau er således faldet 41 % efter indførslen af den nye gymnasiereform (fra 8,0 % i 2019 til 4,7 % i 2022).

3.2.3. Tysk i studieretninger på stx

Tysk kan indgå som studieretningsfag i primært en række sproglige studieretninger på stx.

I 2020 havde 9,0% af stx-studenterne en sproglig studeretning. I 2022 var dette tal 8,6 %[1].

Blandt de stx-studenter, der dimitterede fra gymnasiet 2020, havde 4,1 % af studenterne haft en sproglig studieretning, hvor tysk indgik som studieretningsfag. 1,6 % af stx-studenterne i 2020 havde haft en sproglig studieretning, hvor tysk fortsættersprog på A-niveau indgik som studieretningsfag.

Blandt de stx-studenter, der dimitterede fra gymnasiet 2022, havde 3,3 % af studenterne haft en sproglig studieretning, hvor tysk indgik som studieretningsfag. 1,3 % af stx-studenterne i 2022 havde haft en sproglig studieretning, hvor tysk fortsættersprog på A-niveau indgik som studieretningsfag.

3.3. Tysk på hhx

3.3.1. Andel af hhx-studenter med tysk samlet set

Ligesom på stx er de altdominerende niveauer for tysk på hhx fortsættersprog på henholdsvis B- og A-niveau. Der var i 2022 kun 17 hhx-studenter, der dimitterede med tysk begyndersprog på A-niveau (svarende til 0,2 % af den samlede gruppe hhx-studenter), og der var samme år kun 33 hhx-studenter med tysk fortsættersprog på C-niveau (svarende til 0,4 % af den samlede gruppe hhx-studenter), så disse to niveauer er ikke talt med i nedenstående tal for udbredelsen af tysk på hhx.

1. Andelen af stx-elever med en sproglig studieretning er faldet kontinuerligt efter indførslen af den nyeste gymnasiereform. Der er tilgængelige data på de tre studenterårgange, der dimitterede i årene 2020 til 2022, men herudover er det også muligt at hente data på nuværende gymnasielevers valg af studieretning. På årgangen, der begyndte på stx sommeren 2022, har 7,6 % af eleverne valgt en sproglig studieretning.

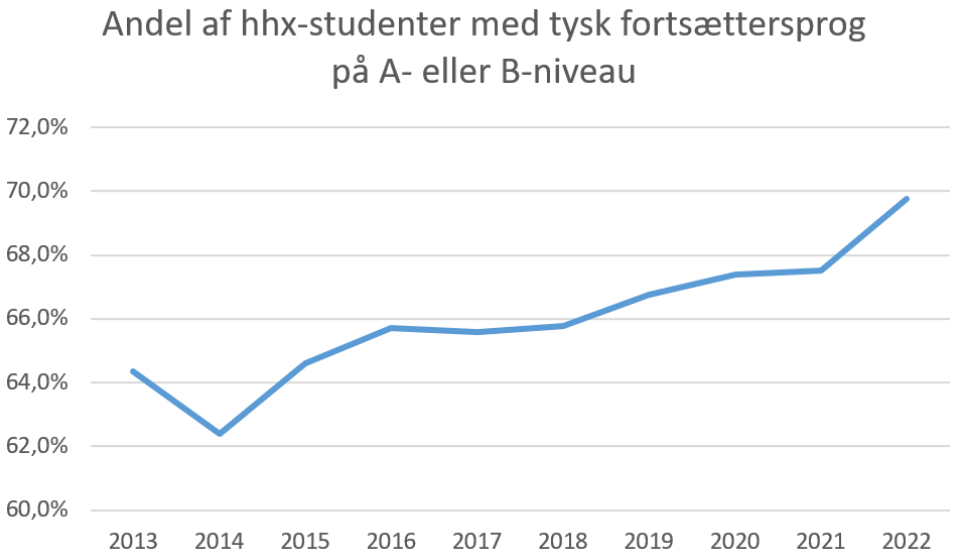

Diagram 8 – andelen af hhx-studenter med fortsættertysk på enten A- eller B-niveau

På hhx er der ligesom på stx en samlet stigning i andelen af studenter, der dimitterer med tysk på eksamensbeviset. Stigningen i andelen af studenter med tysk er mere markant på hhx end på stx, og andelen af hhx-studenter med tysk fortsættersprog på enten A- eller B-niveau er således steget med 5,5 procentpoint de sidste 10 år fra 64,3 % i 2013 til 69,8 % i 2022.

3.3.2. Andel af hhx-studenter med tysk fordelt på niveauer

Ligesom på stx gemmer der sig bag den samlede stigning i andelen af hhx-studenter med tysk fortsættersprog en forskydning mellem andelen af hhx-studenter med henholdsvis B- og A-niveau.

Andelen af hhx-studenter med tysk fortsættersprog på B-niveau er tydeligt steget i perioden. Hvor der i 2013 var 56,5 % af hhx-studenterne, der dimitterede med tysk på fortætter B-niveau, så er tallet 10 år senere i 2022 steget med mere end 7 procentpoint til 63,7 %.

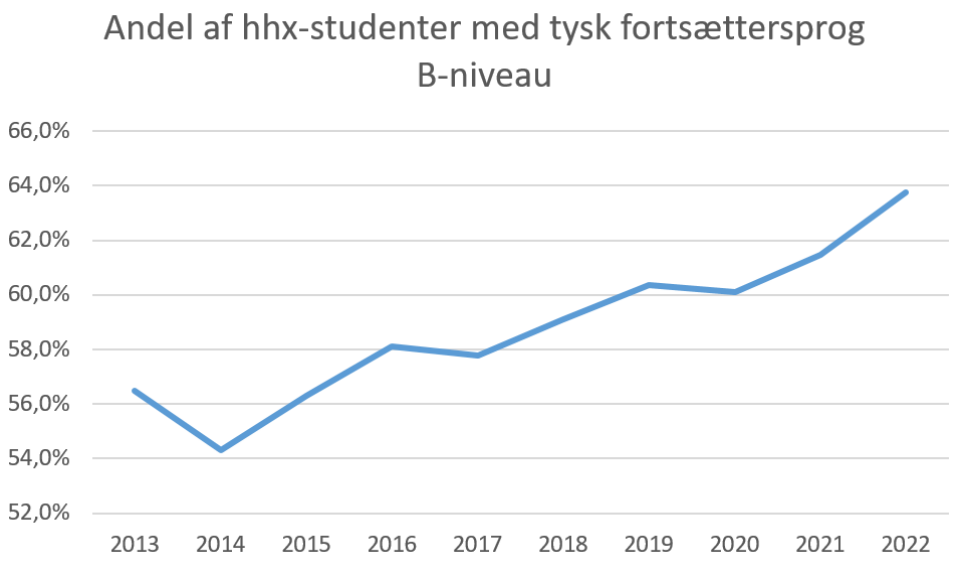

Diagram 9 – andelen af hhx-studenter med fortsættertysk på B-niveau

Samtidigt med at andelen af hhx-studenter med tysk fortsættersprog på B-niveau er steget markant de sidste 10 år, er andelen af stx-studenter med tysk fortsættersprog på A-niveau faldet. Faldet på hhx er dog ikke lige så markant som på stx.

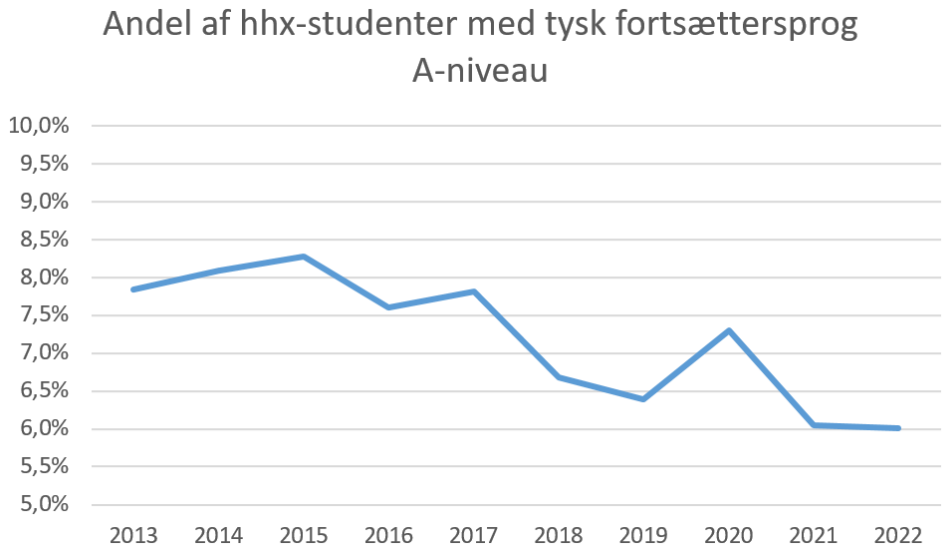

Diagram 10 – andelen af hhx-studenter med fortsættertysk på B-niveau

Samlet set er andelen af hhx-studenter med tysk fortsættersprog på A-niveau faldet fra 7,8 % i 2013 til 6,0 % i 2022. Faldet er nogenlunde jævnt fordelt over perioden, og der er således ikke en ligeså tydelig effekt af gymnasiereformen fra 2017, som man kan se på stx.

3.3.3. Tysk i studieretninger på hhx

Tysk kan indgå som studieretningsfag i en række sproglige studieretninger på hhx.

I 2020 havde 1,0% af hhx-studenterne en sproglig studeretning. I 2022 var dette tal 1,1 %[2].

Blandt de hhx-studenter, der dimitterede fra gymnasiet 2020, havde 0,8 % af studenterne haft en sproglig studieretning, hvor tysk indgik som studieretningsfag. Blandt de hhx-studenter, der dimitterede fra gymnasiet 2022, havde 0,9 % af studenterne haft en sproglig studieretning, hvor tysk indgik som studieretningsfag.

3.4. Tysk på hf, htx og eux

3.4.1. Andel af studenter på hf med tysk

Andelen af hf-studenter med tysk som fortsættersprog på enten A-, B- eller C-niveau er faldet markant igennem perioden.

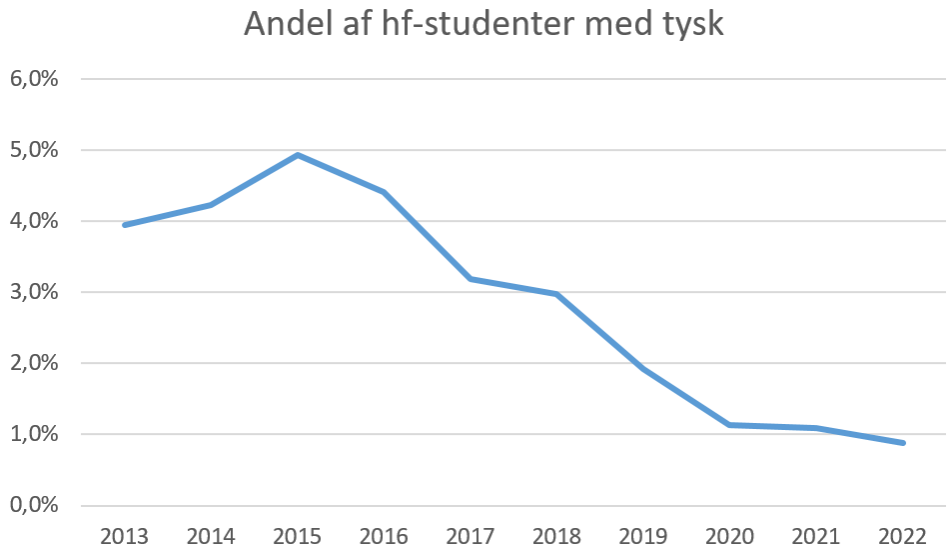

Diagram 11 – andelen af hf-studenter med fortsættertysk på A-, B- eller C-niveau

Som det fremgår af diagram 11, er andelen af hf-studenter med fortsættertysk på enten A-, B- eller C-niveau faldet markant i perioden. Hvor der i 2013 var 3,9 % af hf-studenterne,

2. Studieretningerne på hhx er delt ind i tre hovedområder: Økonomi og marked – Økonomi og sprog – Sprog. https://www.uvm.dk/gymnasiale-uddannelser/uddannelser/hoejere-handelseksamen-hhx/studieretninger-i-merkantil-studentereksamen. Det er muligt at hente data på nuværende hhx-elevers valg af studieretning. På årgangen, der påbegyndte hhx sommeren 2022, valgte 29 elever på landsplan en studieretning inden for sprog og fem elever valgte en studieretning inden for økonomi og sprog. De 34 elever udgør til sammen 0,3 % af den samlede hhx-årgang.

der dimitterede med fortsættertysk, er andelen faldet til 0,9 % i 2022. Den seneste gymnasiereform fra 2017, der slår igennem på hf fra studenterårgangen 2019, virker til at have skubbet yderligere til en udvikling inden for tysk på hf, der allerede var i gang inden reformen.

De i alt 64 hf-studenter, der i 2022 dimitterede med tysk fortsættersprog, fordeler sig som følger:

- Tysk fortsætter C-niveau: 15 hf-studenter
- Tysk fortsætter B-niveau: 44 hf-studenter
- Tysk fortsætter A-niveau: 5 hf-studenter

Særligt tysk fortsættersprog på C-niveau er gået markant tilbage på hf i perioden. Hvor der i 2013 var 128 hf-studenter med tysk fortsættersprog på C-niveau, så er dette tal faldet til 15 hf-studenter i 2022.

Der har i perioden ikke været hf-studenter med begyndertysk.

Den seneste gymnasiereform reformerede hf, der nu er en gymnasial ungdomsuddannelse målrettet erhvervsakademi- og professionsbacheloruddannelser, herunder læreruddannelsen. I dette perspektiv er det uheldigt, at der har været en stor nedgang i andelen af hf-studenter med tysk fortsættersprog, da det mindsker rekrutteringsgrundlaget for tysk som undervisningsfag på læreruddannelsen.

3.4.2. Andel af studenter på htx med tysk

Der har stort set kun været htx-studenter med tysk som fortsættersprog på C-niveau i perioden, som derfor er det eneste niveau, vi beskæftiger os med i denne rapport.

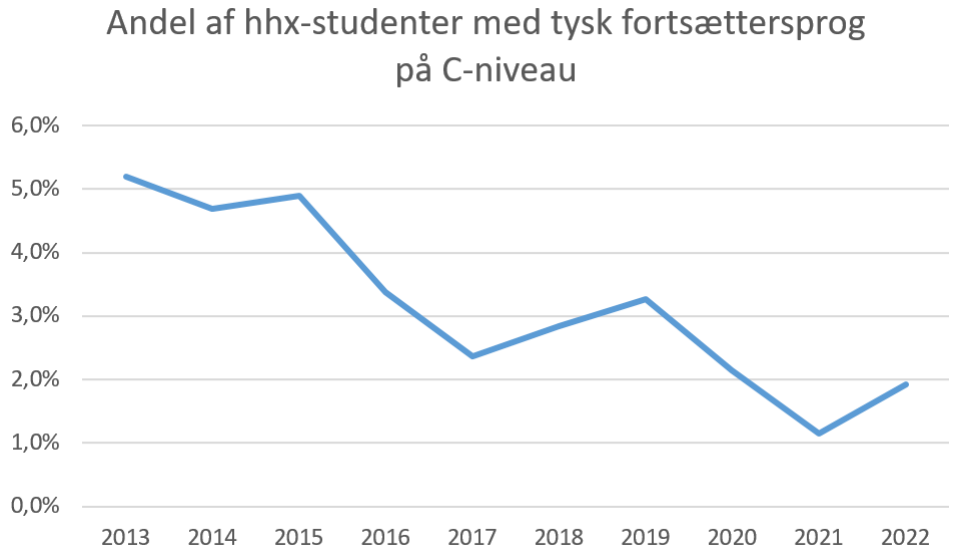

Diagram 12 – andelen af htx-studenter med fortsættertysk på C-niveau

Andelen af htx-studenter med fortsættertysk på C-niveau er faldet fra 5,2 % i 2013 til 1,9 % i 2022. Der var i 2022 ikke hhx-studenter med tysk på andre niveauer end tysk fortsættersprog på C-niveau.

3.4.3. Andel af studenter på den merkantile eux med tysk

I nedenstående gennemgang af tysk på eux vil vi kun kigge på den merkantile eux, da der kun har været i alt 25 ordinære eux-studenter i perioden med tysk fortsættersprog på enten B- eller C-niveau (svarende til 0,6 % af den samlede gruppe ordinære eux-studenter i perioden).

Vi ser ligeledes bort fra tysk fortsættersprog på B-niveau, da der kun har været 24 merkantile eux-studenter med tysk fortsættersprog på B-niveau i perioden (svarende til 0,2 % af den samlede mængde merkantile eux-studenter).

Som det blev beskrevet i afsnit 3.1., så kan 2. fremmedsprogsfag som tysk indgå som valgfag i det studiekompetencegivende forløb på de merkantile eux-uddannelser. Her kan eleverne afhængigt af uddannelse vælge mellem valgfag på C-niveau som tysk fortsættersprog, erhvervsjura, psykologi m.fl.

Andelen af merkantile eux-studenter med tysk fortsættersprog på C-niveau er faldet markant i perioden 2017 til 2022, som er den periode, der findes data for. Hvor der i 2017 var 7,0 % af gruppen af de merkantile eux-studenter, der dimitterede med tysk fortsættersprog på C-niveau, så er tallet i 2022 faldet til 0,6 %. Der var således kun 15 merkantile eux-studenter med tysk på C-niveau i 2022.

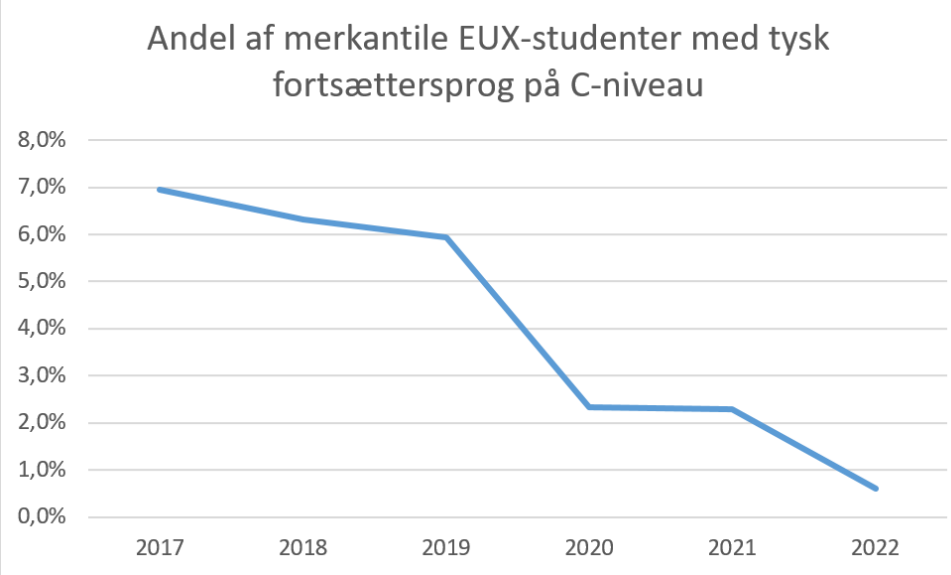

Diagram 13 – andelen af merkantile eux-studenter med fortsættertysk på C-niveau

3.5. Opsummering på tysk på de gymnasiale ungdomsuddannelser

Den samlede andel af stx- og hhx- studenter med tysk er steget igennem de seneste 10 år. For stx har stigningen været på knap to procentpoint til 56,4 % i 2022, mens stigningen på hhx har været på 5,5 procentpoint til 69,8 % i 2022.

På både stx og hhx falder andelen af studenter med tysk på A-niveau. For stx falder andelen af studenter med tysk fortsættersprog på A-niveau igennem den 10-årige periode fra 8,5 % til 4,7 %, mens andelen af hhx-studenter med tysk fortsættersprog på A-niveau i samme periode falder fra 7,8 % til 6,8 %.

På både htx, hf og på den merkantile eux ser man markante fald i andelen af studenter med tysk i perioden.

4. Status på tysk på erhvervsuddannelserne

Der findes 101 forskellige erhvervsuddannelser i Danmark. Fremmedsprogsfag er ikke obligatoriske på erhvervsuddannelserne. Hver erhvervsuddannelse har et fagligt udvalg tilknyttet, som kan bestemme om fremmedsprog skal indgå i uddannelsen, såfremt de vurderer, at det er relevant ift. uddannelsens faglige profil og det arbejdsmarked, eleverne uddannes til. Fremmedsprog kan på erhvervsuddannelserne indgå som grundfag på de fire niveauer F, E, D og C. Fremmedsprog kan indgå som grundfag i uddannelsens grundforløb eller hovedforløb.

Tysk indgår som valgfrit grundfag i grundforløbet på to erhvervsuddannelser, og det indgår som valgfrit grundfag i hovedforløbet på seks erhvervsuddannelser. Ud over grundfaget tysk kan tysk også indgå som fag- eller brancherelaterede fremmedsprogskompetencer i erhvervsuddannelsernes hovedforløb. Her defineres de faglige mål af de faglige udvalg, og fagene er derfor ikke indplaceret på de almene fagniveauer (F-C).

Valgfrit fag- eller brancherelateret tysk kan p.t. udbydes på 10 uddannelser: gartner, kranfører, turistbuschauffør, elektronikoperatør, togklargøring, vejgodstransport, lager-uddannelse, tjener, receptionist og ortopædistuddannelserne.

Der findes ikke en samlet oversigt eller centrale data på, hvor mange elever der hvert år har tysk som et led i deres erhvervsuddannelse.

4.1. Oplæring i udlandet (OPU)

OPU-ordningen, der tidligere var kendt som PIU-ordningen (praktik i udlandet)[3], er et mobilitetsprogram, der giver elever på danske erhvervsuddannelser mulighed for at komme på oplæringsophold i udlandet.

3. https://ufm.dk/uddannelse/tilskud-til-udveksling-og-internationale-projekter/oplaering-i-udlandet-opu

Tyskland er den mest populære OPU-destination, og i 2020 tog 400 elever på et OPU-ophold i Tyskland. Den andenstørste OPU-destination i 2020 var Storbritannien med 130 elever.

5. Status på tysk på de videregående uddannelser

5.1. Tysk på læreruddannelsen

Læreruddannelsen udbydes 18 steder i landet, og på langt de fleste udbudssteder kan de lærerstuderende få tysk som undervisningsfag.

De lærerstuderende skal vælge tre undervisningsfag som et led i deres læreruddannelse. For at få undervisningskompetence i et undervisningsfag, skal den lærerstuderende bestå kompetencemålsprøven i faget. De nedenstående tal er opgjort på kalenderår, og de dækker alle beståede kompetencemålsprøver for tysk som undervisningsfag på både den ordinære læreruddannelse, meritlæreruddannelsen og for enkeltfagskursister.

Diagram 14 – Antal beståede kompetencemålsprøver i tysk på læreruddannelsen

Gennemsnittet for de syv år, vi har data for, er 174 bestående kompetencemålsprøver pr. år. De to seneste år, 2021 og 2022, ligger således over periodens gennemsnit. I 2022 blev der bestået 201 kompetencemålsprøver i tysk på landsplan.

Det er svært at sige noget helt entydigt ift., om der er en større eller mindre andel af en årgang lærerstuderende, der vælger tysk som undervisningsfag. Vi har for det første ikke data på, hvilket semester på læreruddannelsen de studerende, der har bestået kompetencemålsprøven, befinder sig på. Herudover har vi heller ikke fuldstændige data på, hvor stor en del af de bestående kompetencemålsprøver på læreruddannelsen der gennemføres af henholdsvis ordinære lærerstuderende, meritlærerstuderende og enkeltfagsstuderende. Vi har kun data for dette fra henholdsvis Københavns Professionshøjskole og UC SYD, og fordelingen for de to professionshøjskoler sammenlagt er, at ca. 70 % af de bestående kompetencemålsprøver i perioden er blevet bestået af ordinære lærerstuderende, ca. 10 % af meritlærerstuderende og ca. 20 % af enkeltfagsstuderende.

Vi kan derfor kun udtale os med forsigtighed. Der synes dog at være belæg for at sige, at tyskfaget på læreruddannelsen ikke befinder sig i en situation lige nu, hvor en faldende andel af en årgang lærerstuderende ønsker at have faget. Tværtimod tyder data på, at tyskfaget på læreruddannelsen som minimum klarer status quo, og måske endda oplever en lille fremgang målt på, hvor stor en del af en årgang lærerstuderende der vælger tysk som undervisningsfag, men det er som sagt svært at sige noget definitivt om.

Læreruddannelsen oplever i disse år en nedgang i antallet af nye studerende. Hvor der f.eks. i 2018 blev optaget 3.490 nye lærerstuderende på den ordinære læreruddannelse, var optaget i 2022 kun på 2.699 nye lærerstuderende, et fald på 23 % på fire år. Med mindre at en væsentlig større andel af de lærerstuderende i de kommende år vil vælge tysk som undervisningsfag, må man forvente, at antallet af bestående kompetencemålsprøver i tysk vil falde i de kommende år.

5.2. De humanistiske tyskuddannelser på universitetet

Vi kan modsat tyskfaget på læreruddannelsen udtale os med en større sikkerhed om den kvantitative status for tyskfaget på universitetet. I det følgende vil der blive taget udgangspunkt i optagetal og tal for fuldførte bachelorer og kandidater for universiteternes humanistiske tyskuddannelser.

5.2.1. Antal optagne på de humanistiske tyskstudier

I nedenstående diagram ses det totale antal optagne på universiteternes humanistiske bacheloruddannelser i tysk på landsplan.

Som det fremgår af diagram 15, er optaget på de humanistiske bacheloruddannelser i tysk faldet markant i perioden. Hvor der i 2013 var 120 optagne fordelt på fire universiteter, er tallet mere end halveret i 2022, hvor der blev optaget 53 nye studerende på tre universiteter. Der er tilbagegang alle år på nær 2020, hvor der var en mindre fremgang. Denne fremgang kan for en stor dels vedkommende tilskrives den generelle fremgang, som humaniora oplevede i 2020, og som i nogen grad sandsynligvis hang sammen med corona-pandemien[4].

Hvis vi ser på antal optagne på de humanistiske tyskuddannelser på institutionsniveau, så har der været størst procentvis tilbagegang i optaget på KU, der er gået fra 66 optagne i 2013 til 21 optagne i 2022. AAU har lukket deres humanistiske tyskuddannelse, der havde sidste optag i 2019.

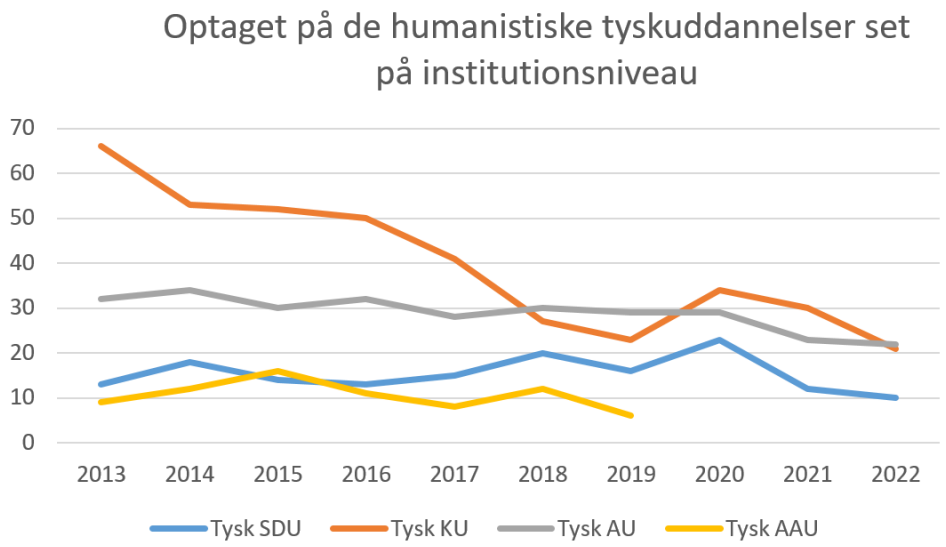

Diagram 16 – Antal optagne på de humanistiske tyskuddannelser fordelt på institutioner

5.2.2. Antal uddannede bachelorer og kandidater i tysk

I de nedenstående diagrammer vises antallet af bestående bachelorer og kandidater i tysk på de humanistiske tyskuddannelser.

I perioden 2013-2022 er der i alt 439 studerende, der har fået en bachelorgrad i tysk svarende til 43,9 studerende pr. år.

4. Se f.eks. https://www.akademikerbladet.dk/aktuelt/2020/august/for-foerste-gang-i-syv-aar-flere-laeser-humaniora

Der er en nedadgående tendens i antallet af bestående bachelorer, og det må forventes, at denne udvikling kun vil blive stærkere i de kommende år set i lyset af de faldende optagetal.

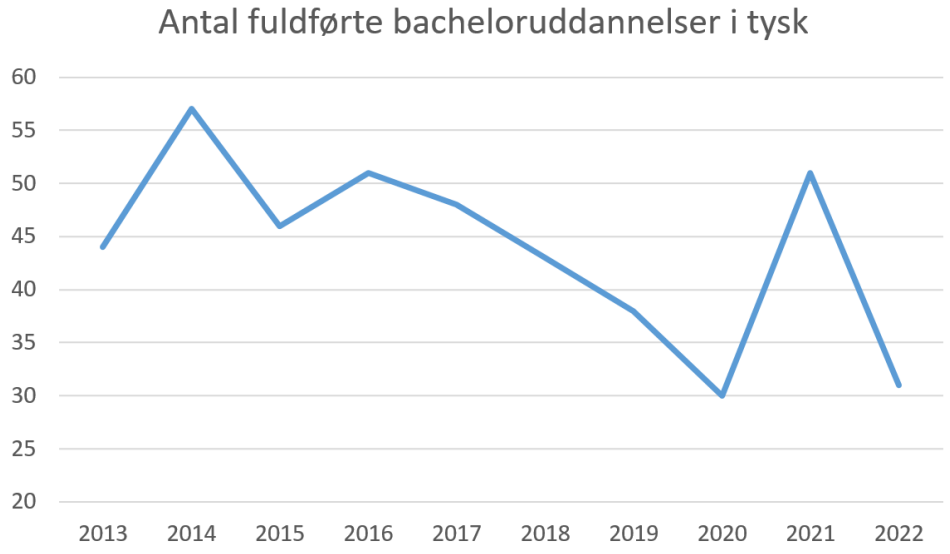

Diagram 17 – Antal fuldførte bachelorer på de humanistiske tyskuddannelser

I nedenstående diagram ses antallet af afsluttede kandidater i tysk.

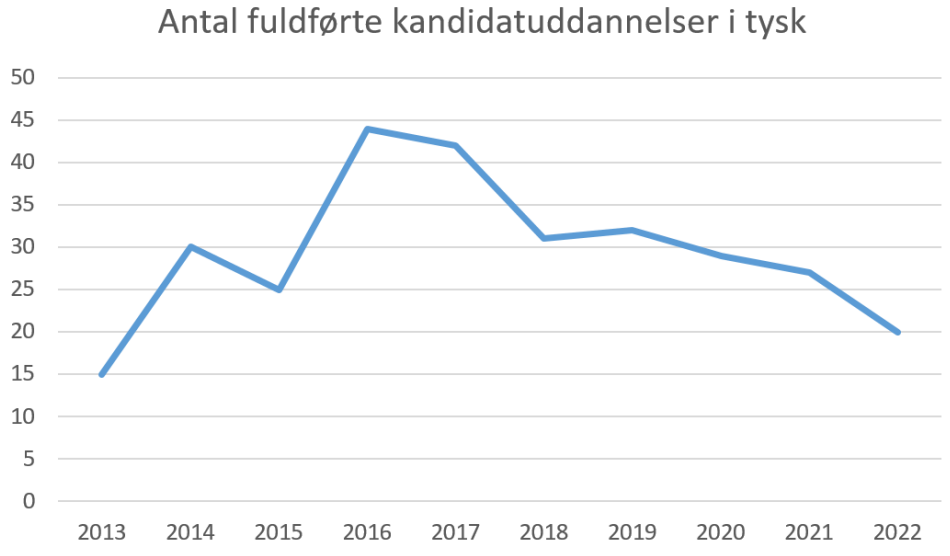

Diagram 18 – Antal fuldførte kandidater på de humanistiske tyskuddannelser

I perioden 2013-2022 er der i alt 295 studerende, der har fået en kandidatgrad i tysk svarende til 29,5 studerende pr. år.

Ligesom med antallet af fuldførte bachelorer ses også her en nedadgående tendens.

5.2.3. Forventet produktion af bachelorer og kandidater på de humanistiske tyskuddannelser de kommende år

De senere års stærkt faldende optagetal på de humanistiske tyskuddannelser vil med stor sandsynlighed forplante sig i de kommende års produktion af bachelorer og kandidater i tysk.

I det følgende vil vi komme med et estimat på de kommende års bachelorproduktion ved at lave en lineær fremskrivning baseret på data for perioden 2008 til 2022. Det er vigtigt at bemærke, at estimatet vil være behæftet med usikkerhed og derfor skal ses i det lys, at det netop er et estimat baseret på historiske data og ikke andet.

Hvis man ser på optaget på tysk for optageperioden 2008 til og med 2019, har antallet af fuldførte bachelorer tre år senere i gennemsnit været på 42% af optaget tre år før. I perioden 2008-2019 er der optaget 1244 studerende, og der har i perioden 2011-2022 været 527 fuldførte bachelorer.

Hvis vi applicerer dette gennemsnit på 42 % på optagetallene for 2020-2022, så vil et estimat være, at der i 2023 vil blive uddannet 36 bachelorer, i 2024 vil blive uddannet 27 bachelorer og i 2025 vil blive uddannet 22 bachelorer på landsplan.

Udvider vi den lineære fremskrivning til også at gælde kandidatuddannelsen, så er regnestykket som følger: Hvis man ser på forholdet mellem fuldførte bachelorer og fuldførte kandidater to år efter for bachelordimittendårene 2010-2020 og kandidatdimittendårene 2012-2022, så har antallet af fuldførte kandidater to år senere i snit været på 69 % af antallet af fuldførte bachelorer to år før. Der var 479 fuldførte bachelorer i årene 2010-2020, og der var 330 fuldførte kandidater i årene 2012-2022.

Hvis vi applicerer dette gennemsnit på 69% på antallet af fuldførte bachelorer for 2021-2022, så vil et estimat være, at der i 2023 vil være 35 fuldførte kandidater og i 2024 21 fuldførte kandidater på landsplan. Hvis vi fortsætter og viderefører fremskrivningen på den estimerede bachelorproduktion for årene 2023-25, der blev gennemgået herover, så vil der i 2025 være 25 fuldførte kandidater, i 2026 vil der være 19 fuldførte kandidater og i 2027 vil der være 15 fuldførte kandidater på landsplan.

5.3. De erhvervssproglige tyskuddannelser på universitetet

På de danske universiteter findes en række erhvervssproglige uddannelser, hvor sprog kombineres med f.eks. virksomhedskommunikation eller erhvervsøkonomi. Det er uddan-

nelser som international virksomhedskommunikation i tysk (AU, SDU), erhvervsøkonomi-erhvervssprog (negot) (SDU), interkulturelle markedsstudier (KU), Business, Language and Culture (CBS) m.fl.

Det er svært entydigt på baggrund af centrale datakilder at opgøre, hvor mange studerende der er blevet optaget på eller har fuldført en erhvervssproglig uddannelse med tysk de sidste 10 år. En række af uddannelserne har skiftet navn og/eller indhold i perioden, og ift. til optaget har en række af uddannelserne, f.eks. negot-uddannelserne på SDU, fælles optag på tværs af sprog[5]. Hvis man vil opgøre antallet af fuldførte bachelorer eller kandidater, støder man yderligere ind i det problem, at en række af tallene for, hvor mange der har fuldført en erhvervssproglig bachelor- eller kandidatuddannelse, er diskretionerede i de år, hvor antallet af fuldførte ligger under UFM's diskretionsgrænse[6]. Hvis man skal lave en præcis og fuldkommen opgørelse over, hvor mange der er blevet optaget på eller har fuldført en erhvervssproglig uddannelse med tysk, vil man derfor skulle indhente data direkte fra de enkelte institutioner eller få lavet særtræk af data hos UFM.

Det er således ikke denne rapports ambition at give et fuldstændigt billede af udviklingen for alle erhvervssproglige uddannelser med tysk hver for sig, da det vil kræve for stort et dataindhentningsarbejde. Vi vil i stedet indledningsvist se på hele området erhvervssproglige uddannelser på tværs af sprog, da der findes gode datakilder på området. Herefter vil vi zoome ind og se på en enkelt uddannelsesretning, som der findes centrale data for, nemlig uddannelsesretningen international virksomhedskommunikation i tysk.

5. Det er for negot-uddannelsen på SDU kun muligt at se det samlede optagetal ud af KOT-hovedtallet, men ikke fordelingen af studerende på henholdsvis engelsk og tysk, der p.t. er de to sprog, som uddannelsen udbydes med. Noget tilsvarende har historisk gjort sig gældende for flere af uddannelserne i international virksomhedskommunikation.

6. UFM diskretionerer tal under fem. F.eks. er fire ud af de 13 år fra 2010 til 2022 diskretionerede i det tilgængelige datamateriale for antal fuldførte bachelorer på uddannelsen i erhvervsøkonomi-erhvervssprog med tysk på SDU (bach.negot). Det samlede antal fuldførte bachelorer for de 9 ikke-diskretionerede år er 83, og det samlede antal fuldførte bachelorer for uddannelsen for de 13 år kan således ligge mellem 83 og 99 (de fire diskretionede år har mellem 0-4 fuldførte pr. år).

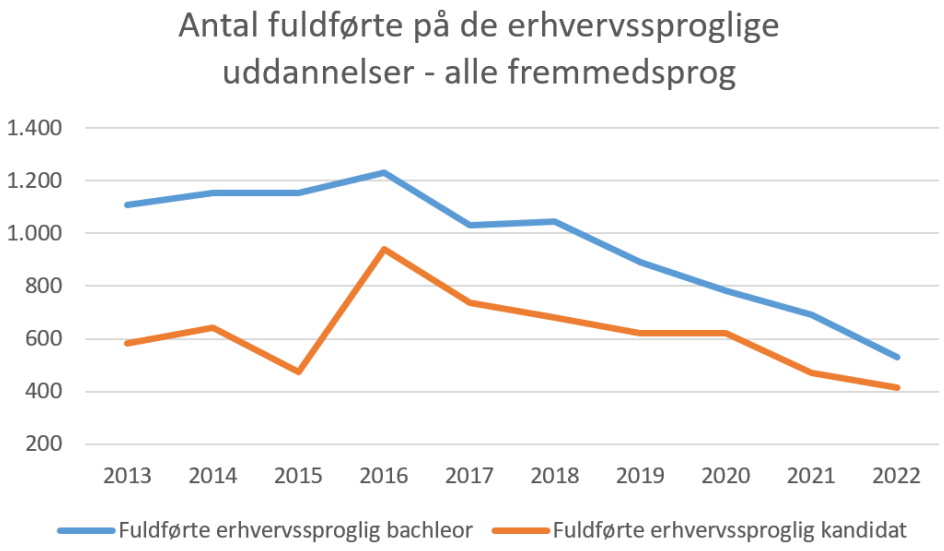

Diagram 19 – Antal fuldførte på de erhvervssproglige uddannelser[7]

Som det fremgår af diagram 19, er antallet af fuldførte erhvervssproglige bachelorer og kandidater faldet markant igennem de sidste 10 år.

Antallet af erhvervssproglige bachelorer er faldet fra 1107 i 2013 til 530 i 2022, hvilket svarer til et fald på 52 %.

Antallet af erhvervssproglige kandidater er faldet fra 583 i 2013 til 414 i 2022, hvilket svarer til et fald på 29 %.

Hvis vi i stedet for zoomer ind, kan vi som et eksempel kigge på uddannelsesretningen international erhvervsøkonomi i tysk.

Med til denne gruppe tæller vi:

- International virksomhedskommunikation i tysk, AAU (havde sidste optag i 2019)
- International virksomhedskommunikation i engelsk og tysk, AU (havde sidste optag 2016)
- International virksomhedskommunikation i tysk og kommunikation, AU (havde sidste optag 2016)
- International virksomhedskommunikation i tysk, AU (første optag 2017)

7. 1 I diagram 19 er medregnet alle de uddannelser, som i UFM's datamateriale er defineret som erhvervssproglige uddannelser.

- International virksomhedskommunikation i 2 fremmedsprog, SDU[8]
- International virksomhedskommunikation i tysk, SDU[9]

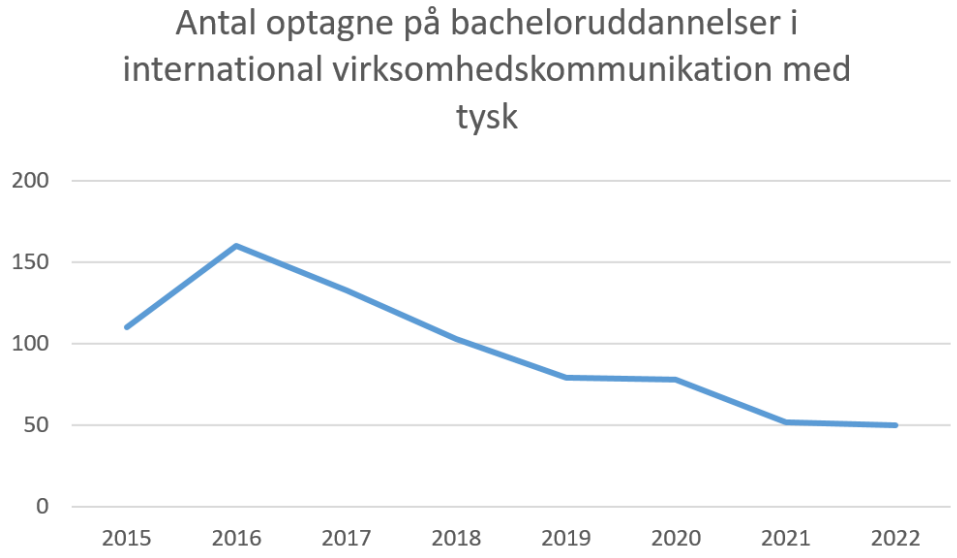

Diagram 20 – Antal optagne på uddannelser i international virksomhedskommunikation med tysk

Som det fremgår af diagram 20, har der været en markant tilbagegang i optaget på uddannelserne i international virksomhedskommunikation i tysk. Den reelle tilbagegang i antallet af optagne på bacheloruddannelserne i international virksomhedskommunikation med tysk er større end afbilledet i diagram 20, da en række studerende optaget på international virksomhedskommunikation på SDU i 2015 og 2016 ikke er talt med, da det ikke er muligt ud af de tilgængelige data at se, hvilken sproglig studieretning de er blevet optaget på (se fodnote 8 og 9).

Der blev i 2022 optaget 50 studerende på tre forskellige uddannelser i international virksomhedskommunikation med tysk.

8. Før 2016 var der følgende studieretninger på uddannelsen International virksomhedskommunikation i 2 fremmedsprog: engelsk-spansk, engelsk-tysk, tysk-spansk. De studerende optaget før 2016 er ikke talt med, da det ud af optagetallene ikke er muligt at se, hvilken studieretning de studerende er startet på. Fra optaget 2016 og frem har tysk og engelsk været obligatoriske fremmedsprog på uddannelsen, og de studerende fra 2016 og frem indgår derfor.
9. Uddannelsen International virksomhedskommunikation, sproglig og kulturel formidling, SDU, der havde sidste optag 2016, er ikke talt med, da der ikke er tilgængelige data på, hvordan de optagne var fordelt på uddannelsens to studieretninger: engelsk-dansk og engelsk-tysk.

5.4. Opsummering på tysk i de videregående uddannelser

Antallet af lærerstuderende, der vælger tysk som undervisningsfag på læreruddannelsen, har været forholdsvist stabilt i perioden 2016 til 2022, hvor der i gennemsnit er blevet bestået 174 kompetencemålsprøver om året, og de sidste to år han antallet af beståede kompetencemålsprøver ligget over gennemsnittet for perioden.

Optaget på de humanistiske tyskuddannelser er faldet markant i de sidste 10 år, og optagetallet er blevet mere end halveret. Hvor optaget i 2013 var på 120 nye studerende, er det i 2022 faldet til 53 studerende.

Der er i gennemsnit blevet uddannet 44 bachelorer og 33 kandidater om året fra de humanistiske tyskuddannelser i perioden 2013-22. Tendensen for antallet af både fuldførte bachelorer og kandidater er nedadgående, og i 2022 var der 31 fuldførte bachelorer og 20 fuldførte kandidater.

Et estimat baseret på en lineær fremskrivning baseret på de historiske data for optagelse og gennemførelse fra 2008 til 2022 viser, at der i 2025 vil blive uddannet 22 bachelorer og i 2027 15 kandidater fra de humanistiske tyskuddannelser på landsplan.

Der har ligeledes været markant tilbagegang for de erhvervssproglige uddannelser med tysk, og f.eks. er optaget på uddannelserne i international virksomhedskommunikation i tysk mere end halveret fra 2015 til 2022.

6. Opsamling

I de dele af det danske uddannelsessystem, hvor det er obligatorisk at have 2. fremmedsprogsfag, klarer tysk sig fint kvantitativt. I grundskolen har der de sidste 10 år været en fremgang i andelen af elever, der har tysk.

På stx og hhx, hvor 2. fremmedsprog ligeledes er obligatorisk, har der de sidste 10 år været fremgang i den samlede andel af elever, der dimitterer fra de to gymnasieretninger med tysk på eksamensbeviset. Der er dog en markant tilbagegang i andelen af hhx- og særligt stx-studenter med tysk fortsættersprog på A-niveau.

På hf, htx og den merkantile eux, hvor 2. fremmedsprog ikke er obligatorisk, er der markant tilbagegang i andelen af studenter, der dimitterer med tysk på eksamensbeviset.

På læreruddannelsen ligger antallet af studerende, der vælger tysk som undervisningsfag, nogenlunde stabilt, måske endda med en svagt stigende tendens.

På universiteterne er der massiv tilbagegang på både de humanistiske og på de erhvervssproglige uddannelser i tysk. Optaget på de humanistiske uddannelser i tysk er mere end halveret i de sidste 10 år, ligesom at der er en nedadgående tendens i antallet af fuldførte bachelorer og kandidater på både de humanistiske og de erhvervssproglige uddannelser i tysk.

7. Metoder og kilder

Hvor der ikke er angivet andre kilder, kommer data for grundskole og ungdomsuddannelser fra Børne- og Undervisningsministeriets side **uddannelsesstatistik.dk**. Tal på erhvervsuddannelser kommer også fra BUVM. Data på universitetsområdet kommer fra Uddannelses- og Forskningsministeriet, og data på læreruddannelserne har vi i NCFF selv indhentet decentralt hos de seks professionshøjskoler, der udbyder læreruddannelsen.

I afsnit 2.2, 2.3, 2.4 og 2.5 er antallet af grundskoleelever med tysk opgjort som et forholdstal mellem antal grundskoleelever, der har fået minimum en karakter i tysk i 9. klasse, set i forhold til det antal grundskoleelever, der har fået minimum en karakter i dansk eller matematik i 9. klasse i skoleåret (her bruges det højeste tal af de to ved uoverensstemmelse).

Man kunne også have holdt antallet af elever med en karakter i tysk op mod elevtallet, der findes som selvstændigt register. Elevtallet får BUVM fra Danmarks Statistik, og det opgør antallet af elever per 30. september det pågældende skoleår.

Der kan være en lille difference mellem de to opgørelsesmetoder, der kan skyldes forskellige ting. Dels er tallene udtryk for elevtallet på to forskellige opgørelsestidspunkter, henholdsvis 30. september og tidspunktet for første karaktergivning, dels kommer de fra to forskellige kilder, henholdsvis Danmarks Statistik og BUVM's karakterdatabase. Der kan være elever, som ikke er aktive/forlader folkeskolen i perioden mellem opgørelsestidspunkterne, og der kan være små indberetningsvariationer forbundet med, at tallene kommer fra to forskellige kilder. Der er dog så små forskelle mellem de to opgørelsesmetoder, at det vurderes som uden betydning for undersøgelsesdataenes validitet.

Alle tal på det gymnasiale ungdomsuddannelsesområde (afsnit 3.2, 3.3 og 3.4) angiver bevisåret, hvor der ikke er anført andet, dvs. det kalenderår hvor den studerende har færdiggjort sin studentereksamen.

Data på erhvervsuddannelsesområdet kommer hovedsageligt fra Følgegruppens statusrapport for Strategi for styrkelse af fremmedsprog i uddannelsessystemet, der blev udgivet

august 2022: https://www.uvm.dk/aktuelt/nyheder/uvm/2022/aug/220817ny-rapport-fra-foelgegruppe-fremmedsprog-er-fortsat-udfordret

Data på antal bestående kompetencemålsprøver er indhentet af NCFF direkte fra de seks professionshøjskoler. Data for det samlede antal optagne på læreruddannelsen i afsnit 5.1. kommer fra Danske Professionshøjskoler:
https://xn--danskeprofessionshjskoler-xtc.dk/fakta-om-laereruddannelsen/

Optagetallene til universiteternes sproguddannelser kommer fra Den Koordinerede Tilmeldings (KOT) hovedtal: https://ufm.dk/uddannelse/statistik-og-analyser/sogning-og-optag-pa-videregaende-uddannelser/grundtal-om-sogning-og-optag/kot-hovedtal. Disse tal er opgjort ultimo juli i optageåret, og de viser, hvor mange der er blevet tilbudt en studieplads på de forskellige uddannelser. Dette kan godt variere en smule fra universiteternes egne optagetal, som opgøres d. 1. oktober, og som bl.a. er fraregnet dem, der takkede nej til en plads på uddannelsen, og dem, der stopper på uddannelsen i løbet af den første måned.